

Gezi Parkı eylemleriyle oluşan koşullar 13. İstanbul Bienali'nin beklenen görkemini etkiledi

'Direniş'in gölgesinde...

BERAL MADRA

Bugüne değin çok sayıda "bienal yazısı" yazdım; ancak 13. İstanbul Bienali'nin üstüne yazı yazmakta zorlandığımı söyleyebilirim. Bu zorlanma bienalin içeriği, estetiği ve yapıtlar açısından değil, bienali, bienal dışında Türkiye'ye de içinden geçmekte olduğumuz döneme ilişkin birçok sorunu bağlantılı olarak değerlendirmek gibi bir duruma saplanmış olduğum için.

Bu yazıda bienaldeki sergiler ve yapıtlardan çok, sorunu yapısal konulara değinmeyi seçiyorum; kimsenin benden övgü yazısı beklemediğini bilme rahatlığıyla!

Erdemci'nin, kuşkusuz gerekli bilgileri toplayarak ve çevresine danışarak ortaya koyduğu kamusal alan irdelemesi ve savunması içeren kavramsal çerçeve yaklaşık 2005'ten bugüne giderek ivme kazanarak sürmekte olan kentsel dönüşüm ve soyulaştırma işleminin dayanılmaz ağırlığının ve travmasının yaşandığı bir döneme denk geldi. Bu kuşkusuz "zamanın ruhu"nu işaret ettiği için yerinde bir kavramsal çerçeveydi.

Bu denli büyük bir sorumluluk taşıdığı için, Erdemci, bu konudaki kendinden önceki söylem, üretim ve pratiği kapsamlı değerlendirmiş olmalı. Herhalde bu alana emek vermiş yerel bireyler ve gruplarla çalışmayı denemiştir ve bu ağır ve yüklü konuyu sorunu bizzat yaşayanlarla ve sorgulayan uzmanlarla çalışıp, paylaşmış olmalıdır.

Bienal ekibinde bolca yabancı adları gördük; ancak bu kişilerin Türkiye'de olan bite-ne kadar vâkıf olduklarını bilemiyoruz. Sonuçta her şey karşın oluşan çatışki ve gerilimin üstesinden gelebilmek için sirtını dayayacak sağlam bir insan grubu gerekiyordu.

8-10 ay içinde gerçekleştirilen ve en sonunda beş yıldızlı otel salonuna girmek zorunda kalan konferanslar veya çalışmaların, kavramsal çerçevelerin inandırıcılığı sorgulayanlar ve bunu "sorunları normalleştirme" olarak değerlendirenler açısından yeterli olmadığını izledik.

Yönetilmesi zor süreç
Daha kavramsal çerçeve ile bienalin finansmanını üstlenen sponsorun faaliyetleri arasın-

Peter Robinson / Galata Özel Rum İlköğretim Okulu

► Bu koşullarda günümüze özgü sanatın sağladığı parlak saygınlık halesinden yararlanamayacaklarını anlayan olası sponsorların çekilmesi, ana sponsorun da hem hükümetin gadrine uğraması hem de Kutluğ Ataman özelinde bir polemğin içine çekilmesi, bienalin istenen ve beklenen görkemini iyice gölgeledi ve söz konusu küçülme, kamusal alandan çekilme, daha fazla olumsuz tepki çekmemek için mütevazılaştırma gerçekleşti.

da-ki ikilemlilik durum çözülmeden, önce kentsel dönüşüm ve soyulaştırmaya karşı, daha sonra hükümet-polis-medya şiddetine karşı Taksim Gezi Parkı "devrim"i patladı ve bienalin kavramsal çerçevesi bir kez daha kritik bir değerlendirme aşamasına girdi. Bu süreçte yönetilmesi zor ve bir uzlaşmadan çok yabancılaşmaya doğru evrildi.

Gezi kitlesi, ölüm tehlikesinin kol gezdiği kamusal alanda etkinliğin içinde barındırdığı ve yaygınlaşmış güçlenmesi-nin neden olduğu yaratıcı görsel malzemeyle, son 30 yıldır yerli-yabancı sanatçıların kurumsal sergi salonlarında gerçekleştirildiği siyasal-toplumsal-ekonomik-kültürel ilişkili sanat yapıtları ve performansları aratmayacak bir üretim ve etkinlik gerçekleştirdi. Bu etkinliklerle bienal etkinliğinin kesitiği düzlem bulmak da

kolay bir iş değildi kuşkusuz.

Kamusal alandan çekilme

Bu koşullarda günümüze özgü sanatın sağladığı parlak saygınlık halesinden yararlanamayacaklarını anlayan olası sponsorların çekilmesi, ana sponsorun da hem hükümetin gadrine uğraması hem de Kutluğ Ataman özelinde bir polemğin içine çekilmesi, bienalin istenen ve beklenen görkemini iyice gölgeledi ve söz konusu küçülme, kamusal alandan çekilme, daha fazla olumsuz tepki çekmemek için mütevazılaştırma gerçekleşti.

Bu bağlamda açıklanan "yetkeci yönetim" dolayısıyla neden olduğu yaratıcı görsel malzemeyle, son 30 yıldır yerli-yabancı sanatçıların kurumsal sergi salonlarında gerçekleştirildiği siyasal-toplumsal-ekonomik-kültürel ilişkili sanat yapıtları ve performansları aratmayacak bir üretim ve etkinlik gerçekleştirdi. Bu etkinliklerle bienal etkinliğinin kesitiği düzlem bulmak da

Eğer kentin içinde çeşitli ka-

musal alan ve mekânlarda yapıtların sunumları veya sergiler planlandıysa, bunların listesi açıklanmalı ve yönetimin ne gibi gerekçelerle bu yapıtların sergilerinin gerçekleştirilmesini engellediği belirtilmelidir.

Sonuçta, bu ağır bir sansür konusudur ve sanatın geleceğini etkileyecek çok sakıncalı bir durumdur. Bienal yönetimi bundan çekindiyse vay geldi bizlerin başına! Bu açıklama yalnız bienal sürecinin çıkmaza girmesini örtmek için kullanılan bir boyut açıyor.

'İyileştirme' çabası

Antrepo 3 ve Galata Özel Rum İlköğretim Okulu sergilerini izlediğimde geçmiş sürecekteki olumsuzluklara karşın, kuşkusuz aylardır Türkiye'de olan biteni izleyen sanatçıların işlerinin çoğunlukla kavramsal çerçeve ile örtülmesi, "hazır sanatçı listesi" ile değil, farklı coğrafya ve kültürlerden oluşan bir sanatçı listesi ile karşılaşmamız ve en önemlisi de bienalin grafik sunumlarında "sponsor" önceliğinin olmaması dolayısıyla bir "iyileştirme" çabası belirgindi.

Türkiye'den davet edilen sa-

natçılardan dört beşinin artık bienal sanatçısı olmaktan bıktığını düşünmüden edemedim. Onları daha önce birkaç kez sergilenmiş işleriyle de olsa bir kez daha izlemek iyi de proje gönderilmesini istedikten ve yüzlerce olduğu söylenen proje başvurusundan sonra daha "keşfedici" ve genç bir liste olamaz mıydı, diye soruyor insan.

Uzun süredir bu "proje gönderin" açıklamasının aslında pek de işlevsel olmadığı biliniyor; küratörler bir iki keşif yapsalar da sonuçta bildikleri, tanıdıkları, güvendikleri sanatçıları davet ediyor...

Yerli yabancı gazeteciler yazdıkları tanıtım yazılarında burada söz ettiğimiz konulara hafifçe değiniyorlar - kuşkusuz eleştirisi değil, herkesin anlayacağı "tanıtım" yazısı yazdıkları için. Bir şeyler sezmişler ve kulaktan dolma bilgi edinmişler, ancak gazeteciliğin gerektirdiği "gerçeği yansıtırma" işlevini de pek yerine getiremiyorlar.

Selânik Bienali'nden dönüşte devam etmek üzere...

UYKUSUZLUK

Mine SÖĞÜT

minesogut@gmail.com

'Alışkanlıklar da Değişir'

Anan Menderes'in asıldığı gün doğan çocuk bugün tam elli iki yaşına basıyor. Deniz Gezmiş asıldığında doğan çocuk artık kırk bir yaşında.

Erdal Eren asıldığında doğan çocuksa otuz üç yaşına basacak birkaç ay sonra. Üç askeri müdahalenin ardından simgeleşmiş üç idam.. ve aradan geçen bunca zaman...

Darbelere, idamlara, sıkıyönetimlere, taraflı yargılamalara, adaletsiz hukuk sistemine, önce asker, sonra polis devletine, laiklik düşmanlığına ve muhafazakarlaşmaya alışan ve bunu hızla kanıksayan bir ülke...

Bu ülkede yaşayanların otuz yıl öncesine kadar kocaman hayalleri, dev itirazları vardı; ama o idamların ardından doğan çocuklar büyürken o hayaller küçüldü, itirazlar un ufak oldu. İktidarların gafletleriyle kurulan ve üzerleri cesetlerle dolu olan darağaçların gölgesi nesiller boyu üzerimize düştü; hayallerin de itirazların da ışığını söndürdü.

O yüzden bugün bu ülkede yetişkinlerin boğazlarında hep bir kaşınıtı, sırtlarında ter... Ayakları yere bir türlü sağlam basamıyor. Herkesin ömrünü taşıyan sanki hâlâ alçak tahta bir tabure...

Taburenin dibinde, atıldı atılacak bir tekme... Oysa şu anda Kadıköy ve Beyoğlu sokaklarında, ellerinde silahlarla işgal kuvvetlerinin acımasız askerleri gibi dolaşan öfkeli ve kindar polisler daha yirmili yaşlarının başındalar.

Onların öfkesine hedef olan ve her arbedede sakat kalıp teker teker ölen çocuklarla yaşıtılar. Ve muhtemelen aynı yoksulluktalar.

Baş başa kalsalar, birlikte hayaller kuracak, şarkılardan, âşık olmaktan, uzaklara gitmekten, gelecek kaygısından konuşacak ve bol bol şakalaşacaklar.

Onlar, kovalayanlar ve kaçanlar daha gençler, ama onları yöneten, korkutan, vur emrini veren iktidar yaşlı.

İnsanlık tarihi kadar yaşlı. İktidarların birbirinden farklılığı gibi görünmelerine kanmayın.

Hepsi tek bir kökten çıkar ve hükmettiklerinin kanlarıyla beslenirler.

En iyileri bile, halkın geleceğini değil; önce kendi geleceklerini düşünürler.

Hem korkak hem de saldırgan olmaları ve hayatı yasaklarla kuşatmaları bu yüzden. Bu iktidar da, tıpkı öncekiler gibi, işbirliği yapmayı yok etmeye yeminli.

Zaman belki bir nesli korkuyla eğitti, onu iktidara boyun eğmeye alıştırdı, ama nesillerle birlikte alışkanlıklar da değişir.

Mesela bir grup polis ara sokak karşılarına çıkan yaşıtılarına plastik mermi dolu silahlarını doğrulturlar.

Yaşıtları kaçmazlar. Öylece durur ve onların gözlerinin içine bakıp "Yapmayın" derler.

"N'olur yapmayın!" Onlar da silahlarını indirip, bir an onların gözlerinin içine bakarlar.

"Peki" derler. Sonra arkalarını döner.. giderler. İşte o an, bir zamanlar darağaçında sallanan tüm ölümler dirilir.

Sadece kendi geleceğini düşünen iktidarlar yıkılır.

Bugüne ve yarına dair yepyeni bir masal anlatılır.

Mevcut ve sert gerçekle zedelenmiş hayatın içinden, kendi gerçeğini yeniden yaratmaya çalışan bir halk iradesinin masalı...

Yannis Ritsos'un bir şiiri vardır: "Alışkanlıklar da değişir" der şiirinde... İyi ki... İyi ki alışkanlıklar da değişir. İyi ki her şey değişir.

Yaşar Kemal'in 1960'ların sonlarında yazdığı 'Tek Kanatlı Bir Kuş' yayımlandı

'Ben hep korkudan korktum'

Kültür Servisi - Yaşar Kemal'in 1960'lı yılların sonlarında kaleme aldığı, ancak bugüne dek yayımlanmadığı "Tek Kanatlı Bir Kuş" adlı romanı Yapı Kredi Yayınları'ndan çıktı. Halkın neden terk ettiği bilinmeyen, gizemi karanlık bir kasaba, bu kasabaya atıldığı halde gide-meyen bir posta müdürü, yalnızlığın timsali bir istasyon şefi ve "Alamancı" bir genç kadının öyküsünü anlatan "Tek Kanatlı Bir Kuş", "toplumda buluşucu bir hastalık gibi yayılan korkunun destansı romanı" olarak nitelendi.

Yaşar Kemal, kitabın ana teması korku ile ilgili olarak, "Ben hep korkudan korktum. Korkudan çok korktum. Roman yazdığım zaman içimde bir korku istemedim. O yüzden bu kitapta da

► Yaşar Kemal: "Kayseri'de askerlik yaptığım kasabanın üzerinde büyük bir taş vardı ve bütün kasaba bu taşın üzerlerine düşeceğinden korkuyor, düşmesin diye taşı demir zincirlerle bağlıyorlardı. Madem korkuyorsunuz o zaman çekin gidin derdim. Seneler senesi bu korkuyu yazmak istedim."

korkuyu anlattım. Kayseri'de askerlik yaptığım kasabanın üzerinde büyük bir taş vardı ve bütün kasaba bu taşın üzerlerine düşeceğinden korkuyor, düşmesin diye taşı demir zincirlerle bağlıyorlardı. Madem korkuyorsunuz o zaman çekin gidin derdim. Seneler senesi bu korkuyu yazmak istedim" dedi.

Romanın başkahramanları olan Posta Müdürü Remzi Bey ve karısı Melek Hanım'ın çileli yolculuğundan ve o dönem için koşulları çok daha ağır olan postacılık mesle-

ğinden söz eden Yaşar Kemal, "O dönemde Anadolu'da postacıdan daha önemli bir kişi yoktu. Özellikle benim için postacı çok önemliydi. O zaman bana mektuplar geliyordu. Bu mektupları benden önce jandarmalar okuyordu. Bazen makale yazar gazeteye göndermek isterdim. Bu makaleler bazen gider, bazen de gitmezdi" diye ekledi.

Romanın editörlerinden Güven Turan ise "Tek Kanatlı Bir Kuş'un, şaşırtıcı ve çok katmanlı olay akışıyla, kişilerin zenginliği ve derinliğiyle, zaman zaman bir röportaj keskinliği kazanan masalı diliyle tam bir Yaşar Kemal romanı olduğunu vurguladı.

Kapak resmi Jak İhmalyan'a ait olan "Tek Kanatlı Bir Kuş"

romanı, okuru 1960'lı yılların Anadolu'suna götürülen tarihsel bir belge olmanın yanı sıra büyük ustanın edebiyatında önemli bir dönemi de gözler önüne seriyor.

KURBAN BAYRAMI BAĞIŞLARINIZLA HAYAT KURTARMAYA DEVAM EDİYORUZ...

Onbinlerce lösemili ve kanserli çocuk kurban bağışlarınızı bekliyor

* LÖSEV kar amaçsız, kamu yararına çalışan bir vakıftır. Tek gelir kaynağı bağışlarımızdır.

LÖSEV
Lösemili Çocuklar Vakfı
www.losev.org.tr

600.-TL

Hayat verir

ANKARA 447 06 60 • İSTANBUL 0212 268 68 68 • İZMİR 381 66 44 • BURSA 233 33 36 • ANTALYA 316 06 63
AVEA 554 841 06 60 • VODAFONE 549 447 06 60 • TURKCELL 532 755 06 60
losev1998 losev0660

